

Motion till riksdagen 2012/13:Sf383

av **Tomas Eneroth m.fl. (S)**

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar om ett nytt politiskt mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en mer flexibel föräldraförsäkring.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om graviditetspenning för egenföretagare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en höjning av taket i den tillfälliga föräldrapenningen och graviditetspenningen till 8 prisbasbelopp.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett stegvis höjt tak till 10 prisbasbelopp i den tillfälliga föräldrapenningen och graviditetspenningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt barnbidrag med 100 kronor per månad och barn.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om delat barnbidrag.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om goda uppväxtvillkor för alla barn.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt underhållsstöd med 50 kronor per månad och barn.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studerande med barn.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av översyn av bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt och familjepolitiskt instrument.

Fel! Okänt namn på

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om barn med behov av särskilt stöd och om vårdbidraget.
15. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt tabell 1 i motionen.

Motivering

Tabell 1

Anslag	Regeringens för-	Anslagsförändring
1:1 Allmänna barnbidrag <i>Höjt barnbidrag med 100 kronor per månad</i>	24 713 000	+2 000 000
1:2 Föräldraförsäkring <i>Höjt tak i tillfällig föräldrapenning till 8 prisbasbelopp</i>	36 388 854	+100 000
1:3 Underhållsstöd <i>Höjt underhållsstöd med 50 kronor per månad</i>	2 186 793	+100 000
Summa	78 137 383	+2 200 000

Barnen – vår framtid

Utgångspunkten för vår familjepolitik är att alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor och att alla barn har rätt få de bästa förutsättningarna för att förverkliga sina drömmar.

Vi vill ha en familjepolitik som bidrar till generellt goda uppväxtvillkor för varje barn och att föräldrar inte ska behöva välja mellan föräldraskap och förvärvsarbete. När kvinnor och män delar på ansvaret för jobb och familj förbättras både den ekonomiska tillväxten och människors livskvalitet. Vi vill fortsätta att utveckla den familjepolitiska modell vi har i Sverige.

En modern familjepolitik för barnets bästa måste utgå från vardagen som dagens föräldrar lever i. Sverige behöver en politik och en välfärdsmodell som kan svara mot de värderingar och attityder som dagens unga föräldrar har. Inte minst för barnfamiljerna är den välfärd som omfattar alla mycket viktig.

Mer än vart femte barn växer upp i en annan familjekonstellation än den med sina biologiska föräldrar. Sverige är fullt av bonusbarn, varannanveckaspappar, regnbågsfamiljer, ensamstående föräldrar och barn med syskon i andra familjer. Det kräver att en del regler ses över och moderniseras.

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik

Sedan 2008 gäller målet att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Regeringen har också beskrivit att det nya målet betonar förutsättningarna snarare än utfallet. Vi motsätter oss en utveckling där klyftor medvetet tillåts öka mellan familjer med barn och övriga grupper i samhället. Vi vill att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik istället ska vara att de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska, inom ramen för den generella välfärden. Målet har god överensstämmelse med de principer utifrån vilka politikområdet är uppbyggt. En solidarisk omfördelning mellan dem som har och inte har barn är en viktig del i vår generella välfärd. På motsvarande sätt är en solidarisk utjämning av risker och kostnader mellan generationer, mellan den som har ett arbete och den som för tillfället är utan, mellan sjuka och friska och mellan kvinnor och män, viktiga inslag i vår trygghetsmodell.

Avskaffa vårdnadsbidraget

I Sverige avsätts mycket pengar för att föräldrar ska kunna vara hemma med sina barn. Föräldraförsäkringens utformning, med ersättning enligt inkomstbortfallsprincipen, stöder föräldraskap och förvärvsarbete för både kvinnor och män. Ingen ska behöva välja mellan barn och arbete.

Införandet av vårdnadsbidraget innebär ett systemskifte och understöder en familjepolitik där kvinnor tar hand om barnen och männen om jobbet.

Ingen som i dag jobbar och behöver hela sin lön har råd att ersätta lönen med ett vårdnadsbidrag på 3 000 kr. Därför är vårdnadsbidraget en kvinnofälla. Kvinnor utgör 92 procent av dem som använder vårdnadsbidraget. Det är kvinnor som är hemma med barnen till så låg ersättning att de inte kan försörja sig. Det påverkar också pensionens storlek. De blir helt beroende av sina mäns goda vilja. Vårdnadsbidraget begränsar kvinnors frihet och självbestämmande. Därför ska vårdnadsbidraget avskaffas.

Det är få män som klarar av att vara produktiva för två. Därför är också män förlorare på ökad ojämställdhet. De kommer att få känna av en ökad press att jobba än mer, prestera än bättre för att duga som familjeförsörjare. De kommer att få betala i mindre tid med sina barn. Därför ska vårdnadsbidraget avskaffas.

Också barnen förlorar när den moderatledda regeringen ger bidrag till dem som inte låter sina barn gå i förskolan. De är barnens egen rätt till förskola och möjlighet att utvecklas och växa tillsammans med andra barn som åsidosätts. Det är barnens trygghet i att ha fler vuxna omkring sig som ifrågasätts. Ofta är det de barn som bäst behöver förskolan som inte får tillgång till den. Kärnfrågan handlar om vad våra skattepengar ska användas till. Varje krona som kommunerna satsar på ett vårdnadsbidrag är en krona mindre till något annat. Det är en krona mindre till förskolans personal, personalutbildning, rutschkanor och lokaler. Därför ska vårdnadsbidraget avskaffas.

Fel! Okänt namn på

För att klara välfärden, och för mäns och kvinnors lika möjligheter till ekonomisk självständighet är arbetslinjen grundläggande. Vårdnadsbidraget verkar i helt motsatt riktning och vi föreslår att det avskaffas.

Investera i mer jämställdhet

Det är fortfarande mammor som har huvudansvaret för arbetet med hem och barn, när barnen är sjuka och för relationerna till förskola och skola. Det är mammor som går ned i arbetstid när barnen är små, och det är fortfarande bara drygt 20 % av föräldraförsäkringen som tas ut av papporna. Allt detta slår direkt på alla kvinnors möjligheter i arbetslivet och på mäns roll i familjen. Barnen går också miste om rätten till bägge sina föräldrar.

En stor majoritet av de barn som växer upp med föräldrarna på olika adresser har inte en vardagsrelation med sin pappa. Det ojämställda föräldraskapet förhindrar allt för många barn att läsa läxor och äta frukost lika ofta med båda sina föräldrar. Barns rätt till båda sina föräldrar måste stärkas. Mammorna har svagare löneutveckling som följer med långt efter det att barnen är äldre. Att så många kvinnor jobbar deltid gör att kvinnors lön blir lägre, pensionen sämre och ställningen på arbetsmarknaden svagare. Huvudansvaret för arbetet med barnen gör att många arbetsgivare betraktar alla kvinnor som osäker arbetskraft. Pappor ses inte som förstahandsföräldrar. Alltfler pappor vill vara närvarande pappor i sina barns vardag, men de möts inte sällan av medvetna och omedvetna hinder från sin omgivning, till exempel arbetsgivare som tycker att pappaledighet är max två månader, arbetskamrater som är oförstående, mammor som anser att föräldraledigheten är hennes tid och bvc-personal som glömmer pappan i samtalet. För att öka jämställdheten i samhället behöver föräldraförsäkringen delas lika mellan föräldrarna. Som ett steg på vägen vill vi att föräldraförsäkringen delas i tre lika delar: en tredjedel för vardera vårdnadshavaren och en tredjedel som båda vårdnadshavare har möjlighet att ta ut. Självklart ska genomförandet ske med respekt för att enskilda familjer ska ha rimliga planeringsförutsättningar.

Information, kunskap och attityder till jämställdhet och genus har betydelse i det individuella mötet mellan föräldrar och personal på bvc, mödravården, Försäkringskassan och socialtjänsten. Därför behöver också kunskaperna öka om jämställdhet och genus hos de personalgrupper som möter föräldrar. Ledorden bör vara ökad jämställdhet och att bryta traditionella könsroller. Dessutom ser familjer olika ut i dag och det kan finnas skäl att se över den ekonomiska familjepolitiken ur den synvinkeln.

Ett föräldravänligt arbetsliv

Vi vill ha ett mer tillåtande och flexibelt arbetsliv. Det är en absolut förutsättning för att öka pappors uttag av föräldrapenningdagar. Därför tror vi på att utveckla arbetet med jämställdhetsplaner på arbetsplatserna och ett förstärkt arbetsmiljöarbete som bland annat tar utgångspunkt i småbarnsföräldrars

vardag. Vi är också övertygade om att mer inflytande över arbetstider är ett viktigt steg på vägen.

En absolut förutsättning för att kunna kombinera föräldraskap och förvärvsarbete är en väl utbyggd förskola. Vi socialdemokrater är aldrig nöjda med att bara ha barnpassning. Vi vill ha en förskola med hög kvalitet som är till för barnen. Barnfamiljer har olika villkor. Familjepolitikens uppgift är att stödja föräldrar och familjer i olika sammanhang och konstellationer. I ett förändrat arbetsliv måste också barnomsorgen möta de behov som föräldrar har för att få ihop vardagen med barn och jobb. Vi vill öka tillgången på barnomsorg på kvällar, helger och nätter.

Att få livet att gå ihop

Efter föräldraledigheten börjar en annan vardag för småbarnsfamiljen. Många föräldrar tycker att det är skönt att komma tillbaka till arbete men känner samtidigt stress över att inte få vara med sitt barn. Vi ser behov av att föräldrar får mer vardagstid med barnen. Många föräldrar efterfrågar också fler korta perioder av sammanhängande tid med barnen utan att för den skull permanent gå ned i arbetstid, vara helt föräldralediga på nytt eller vara helt borta från arbetsmarknaden. Vi vill därför göra föräldraförsäkringen mer flexibel (inom ramen för dagens försäkring).

Bättre stöd till gravida och nyblivna föräldrar

Möjligheten för gravida att gå hem vid fysiskt ansträngande arbeten eller när ens arbetsförmåga är nedsatt är viktig och bidrar till att många kvinnor klarar sig oskadda genom graviditeten samt minskar risken för att barnet lider skada. Dessvärre har tillämpningen av reglerna långt ifrån alltid uppfyllt kraven om en rättssäker likabehandling. Bristen har framför allt berott på att Försäkringskassans i sitt bedömningar skiljer sig mellan olika orter och regioner. Vi förutsätter därför att regeringen följer upp detta samt att Försäkringskassan i sitt pågående arbete för att öka likabehandlingen och rättssäkerheten i socialförsäkringarna även fäster uppmärksamhet vid detta problem.

Ändå tror vi att det inte räcker. Statistiken säger oss att besvär under graviditeten är vanligt. Här har arbetslivet ett viktigt ansvar att kunna erbjuda sjysta arbetsvillkor och god arbetsmiljö. I dag kan den som är gravid begära att bli omplacerad eller få graviditetspenning 60 dagar före planerad förlossning. Arbetsgivarens ansvar att kunna erbjuda flexibla lösningar borde infalla även tidigare under graviditeten. Det borde också ligga i arbetsgivarens intresse att behålla den som är gravid i arbete.

Föräldraförsäkringsutredningen har föreslagit att en graviditetsmånad införs och att graviditetspenningen samtidigt avskaffas. Syftet med en sådan, menar utredningen, är att möta gravidas behov av vila under slutet av graviditeten men också att komma till rätta med de regionala skillnader som funnits mellan de olika slagen av ersättning. I dag finns möjlighet att ta ut föräldra-

Fel! Okänt namn på

försäkring innan barnet har fötts för gravida som känner att de behöver vila. Samtidigt känner då många att man minskar på tiden som kan tillbringas med barnet efter födseln. Det finns anledning att ytterligare analysera för- och nackdelarna med en graviditetsmånad. Det ska ställas mot både de andra önskvärda reformer som finns på området och huruvida Försäkringskassans tillämpning framöver minskar behovet av en sådan reform.

Det kan dessutom finnas anledning att se över om ytterligare förändringar behövs. Det gäller bland annat rätten till graviditetspenning för egenföretagare, där riksdagens tillkännagivande ännu inte hörtsammats av regeringen. Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med riksdagens tillkännagivande senast den 1 juli 2013.

Trygg ersättning vid föräldraledighet och vid barns sjukdom

Den dåvarande socialdemokratiska regeringen höjde taket i föräldraförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp så att de allra flesta skulle få ut 80 procent i ersättning när de var föräldralediga. Samtidigt höjdes taket i den tillfälliga föräldrapenningen samt i sjukförsäkringen. I och med detta stärktes också legitimiteten för socialförsäkringssystemet.

Ur ett barnperspektiv är höjningen av taket i föräldraförsäkringen och den tillfälliga föräldrapenningen mycket positiv. Den borgerliga regeringen valde trots detta att försämra den tillfälliga föräldrapenningen för de föräldrar som är hemma för att ta hand om sina sjuka barn. Det innebär att det är rationellt för den som tjänar mest, oftast pappan, att fortsätta jobba medan den som vanligtvis tjänar mindre, mamman, är hemma och vårdar barn. Så cementeras gamla könsroller och så försvårar regeringen för de föräldrar som vill men inte har råd att dela ansvaret för barnen. Vi socialdemokrater vill på sikt höja taket i den tillfälliga föräldrapenningen och graviditetspenningen så att den ligger på samma nivå som i föräldrapenningdagarna. Ett första steg tar vi nu genom att höja taket till 8 prisbasbelopp.

Vi välkomnar att regeringen nu föreslår att grundbeloppet i föräldraförsäkringen höjs. Samtidigt vänder vi oss starkt emot den borgerliga regeringens försämringar för barnfamiljerna. Inte bara när det gäller försämringarna i den tillfälliga föräldrapenningen utan också i det orimliga att beskatta föräldrar som vill vara hemma med sina små barn hårdare.

Ett rättvist och effektivt barnbidrag

Ett viktigt syfte med barnbidraget är ekonomisk utjämning och ökad ekonomisk trygghet för barnfamiljer under den period när försörjningsbördan är som allra störst. Det är just detta den generella välfärdsmodellen bygger på, och barnbidraget har ett starkt fäste i den. Eftersom barnbidraget går till alla barn bidrar det till en positiv fördelning utan att skapa negativa marginaleffekter eftersom barnbidraget inte påverkas av föräldrarnas inkomster från

arbete, eller deras utgifter. Flerbarnstillägget höjdes 2010 men barnbidraget har inte höjts sedan 2005. Det är nu hög tid att förstärka det generella barnbidraget och vi vill därför höja det med 100 kronor per barn och månad. Det är ett välkommet tillskott för barnfamiljerna samtidigt som det förstärker inslaget av generalitet i stödet till barnfamiljerna. Det är bra för alla men inte minst för de mest ekonomiskt utsatta familjerna. I ekonomiskt oroliga tider är förstärkt köpkraft för barnfamiljerna viktigt för såväl samhällsekonomin som barns uppväxtvillkor.

Ett mer jämställt ansvar för barnen är ett viktigt mål för en modern familjepolitik. Det är något som också bör avspeglas i de signaler som staten skickar via utbetalningen av barnbidrag varje månad. I dag delas barnbidraget lika mellan föräldrarna, om man är överens. Lika modernt som det var att automatiskt betala ut barnbidraget enbart till mamman när det infördes, lika omodernt är det i dag. Vi vill att barnbidraget ska kunna delas mellan föräldrarna även om den ene föräldern säger nej. Dagens system leder till att samhällets stöd till barnfamiljerna upprätthåller och underblåser den ojämlika uppfattningen att det är mamman som ska stå för inköpen till barnet. Under de 60 år som gått sedan barnbidraget infördes har det hänt mycket i samhället som fått konsekvenser för familjestrukturen. I dag delar alltfler mammor och pappor på ansvaret för barnen. Det är bra, och det är något vi vill uppmuntra.

Men än viktigare är att barnbidraget faktiskt är till för barnen. Därför ska också barnbidraget följa med barnen. Alla lagar och regler ska vara könsneutrala och inte diskriminera någon på grund av kön.

Ingen ska behöva växa upp i fattigdom

Enligt Rädda Barnen växer nästan 250 000 barn i Sverige upp med fattiga föräldrar. Det är inte acceptabelt. Vi vill ha goda uppväxtvillkor för alla barn så att alla, inte bara några, kan växa upp och förverkliga sina drömmar. Den politik regeringen driver gör dock att utvecklingen går åt helt fel håll. Klyftorna fortsätter att öka. Det är inte acceptabelt. Inget barn ska behöva växa upp i fattigdom.

För att alla barn ska få samma chanser krävs insatser på en mängd områden. Det handlar bland annat om föräldrarnas rätt till arbete och de åtgärder som krävs för att människor ska kunna få och ta ett arbete: arbetsmarknadsutbildning, barnomsorg på kvällar, nätter och helger och rätt att arbeta heltid. Vi måste ha en skola av allra bästa kvalitet och välfärd som riktar sig till alla. Inom den ekonomiska familjepolitiken är barnbidraget, som går till alla barn, ett viktigt ekonomiskt tillskott. Det är nu många år sedan barnbidraget höjdes och vi föreslår därför en ökning med 100 kronor per barn och månad.

Bland de familjer som är mest utsatta för fattigdom är de som är ensamstående med barn. Underhållsstödet har inte höjts på många år och det är hög tid att de ensamstående föräldrarna får ta del av ekonomiska satsningar. Vi vill därför höja underhållsstödet med 50 kronor per månad och barn. Vi ser också att det därutöver finns skäl att framöver analysera möjligheterna till en översyn och reformering av underhållsstödet.

Fel! Okänt namn

Studerande med barn

Många studenter med barn har svårt att klara sin ekonomi. Inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningen utreds nu frågan om studenterna och socialförsäkringarna. Vi kommer aktivt att arbeta för att ett förstärkt socialförsäkringsskydd för studenter genomförs så snart som möjligt.

Bostadsbidrag

Bostadsbidragen är utformade för att täcka barnfamiljers behov av en bra bostad och ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att möta sina bostadskostnader. Vi socialdemokrater ser inte bara bostadsbidragen som ett viktigt familjepolitiskt instrument utan också som en viktig del i en god social bostadspolitik. En social bostadspolitik förbättrar förutsättningarna för barn att få goda uppväxtvillkor. Bostadsbidragen är en av de mest träffsäkra stödformerna till hushåll med låga inkomster och förbättrar därmed förutsättningarna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att växa upp under goda boendeförhållanden.

Mot bakgrund av de senaste årens förändringar av bostadsbidraget är det angeläget att en översyn av bostadsbidragen genomförs med utgångspunkt i såväl bostadsbidragens familjepolitiska betydelse som deras roll som bostadspolitiskt instrument.

Barn med behov av särskilt stöd

Vårdbidrag är den ersättning för föräldrarnas merarbete för särskild tillsyn och vård och/eller för de merkostnader som barnets sjukdom eller funktionsnedsättning ger upphov till. Man kan få helt, tre fjärdedels, halvt eller en fjärdedels vårdbidrag. För barn med särskilda behov finns stödfunktioner – såväl offentliga, som ideella. Det finns naturligtvis goda exempel på skolor som anpassar verksamheten efter barnens förutsättningar, arbetsgivare som har förståelse för föräldrarnas situation och myndighetsföreträdare som ger ett bra bemötande vid diskussioner om vårdbidrag, merkostnadsersättningar eller tillfällig föräldrapenning. Men det finns också mindre bra exempel – där föräldrar får kämpa för sina rättigheter, där barnen inte får det stöd de har rätt till och där bemötandet från exempelvis Försäkringskassan lämnar mycket i övrigt att önska. Många föräldrar kan vittna om hur bedömningarna skiftat beroende på var man bor, vilken handläggare som hanterar ärendet och hur väl man klarat av att argumentera för sin situation. Detta kan visa sig i tillämpningen av vårdbidraget – dels på grund av skiftande bedömningar inom Försäkringskassan, dels på grund av att försäkringen behöver moderniseras, utvecklas och förbättras. Vi anser att det är angeläget att en översyn vidtas för att värna vårdbidraget i syfte att förbättra och utveckla stödet för föräldrar med svårt sjuka barn. Likvärdiga principer vad gäller delat barnbidrag bör också gälla för vårdbidraget.

Avslutning

”Barnen är vår framtid” det är kanske ett slitet uttryck, men inte desto mindre sant. Barnen och deras familjer ska ha de allra bästa förutsättningarna för att varje barn ska kunna växa upp och förverkliga sina drömmar. Så är det inte idag. Istället förs en politik som medvetet ökar klyftorna. Vackra ord blir till ingenting. Vi vill utveckla förskola och höja kvaliteten. Vi vill skapa ett uthålligt arbetsliv där småbarnsföräldrar kan förena arbetsliv och familj. Vi vill föra en ekonomisk familjepolitik som underlättar för barnfamiljerna och som ger både kvinnor och män möjlighet att försörja sig själva. Vi tar vår utgångspunkt i barnens bästa och deras behov av sina föräldrar. Vi investerar tydligt i barns trygghet. Barn ska inte behöva betala för krisen. För oss hör ord och handling ihop.

Stockholm den 5 oktober 2012

Tomas Eneroth (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Kurt Kvarnström (S)

Jasenko Omanovic (S)

Eva-Lena Jansson (S)

Shadiye Heydari (S)

Annelie Karlsson (S)